

دراما و پیناسه کردن

احمد سالار

ماناگشتی و ناواختی ووشه که چووه .
 ثم ووشه ی - دراما - یه له تک ژيانا
 هاتووه و هك هممو شته کانی تر مهودا کانی
 فراوانتر بووه له جیاتی دانی تنها مانایه ک
 به کارهینانی بو تا که مه بهستی . زور شتی
 دی له ئهستو گرتووه و زیاتر روانگه که ی
 بلندتر و فراوانتر کردووه . به هه مان شیوه ی
 که هونه ره که شتی چهنده لق و پونی داوه و
 که روز له دوا ی روز چهندين په نجه ره ی
 ژيان و رووناکی له سر کراوه ته وه . بو
 سه لماندن ی راستینی ثم ووتیه مان زور
 دور ناروین و هه ناوریکی سه پی ی
 له و فرههنگانه ی تایهت مهندی ثم
 هونه ره ن . ئهوسا که به چاکی راده ی ئه و
 په ل و تهرزه اویشته ی ثم رهزه به به ره به
 پینه مان بو ناشکرا ده نی . له
 فرههنگه که ی - دکتور ئیراهیم حماده -
 دا (معجم المصطلحات الدرامیه) ناوی
 چل و ههشت بابقی سه ره بخوی دراما و
 جوری درامای بردووه . ئه مه و جگه
 له وه ی نووسه ره دیان جوری تری درامای
 له یاد کردووه و نه یانوانه ته دووتوی ئه و
 فرههنگه به وه . هه ر ثم ووشه ی

- الفاعلون - دیت . ثم ووشه به ش هه ر
 له ووشه ی - دراما - که وه که وتوته وه .
 بویه به و شیوه به ش به کاری هیناوه تا زیاتر
 سووربوونی له سه ر توخمی فره مان کردنه که
 پیشاندات وه ک جه وه ره ی دروست بوونی
 هونه ره ی دراما که . وه ک یه ویت به
 چاکی ئه و خاله جوی که ره وه به مان
 بیرخانه وه به باشی زه ق کات .
 له فرههنگه که ی ئوکسفورد - دا
 ووشه ی - دراما - ناو براوه به و (بابه ته ی
 ناماده ده کرتیت بو پیشکه شکردن له سه ر
 ته خته ی شانوو به هوی ووت وویژکردن و
 فره مان و رووداوه وه و به جولانه وه و
 هه لس و که وت کردنه وه . بو ئه مه ش به
 به کارهینانی که ل و په ل و جل و به رگ و
 بیزاوه وه چیروکیک ده گبیرته وه . به و
 شیوه به ی له راستی و ژيانا هه به . ثم
 بابته ش به په خشان یان به شعر
 ده نووسرته وه (7).
 ثم جوره پیناسینه بریتی به له
 ده ست نیشان کردنی توخمه کانی و کاری
 پیشکه شکردنه که ی . ئه مه ش سه با و موزکی
 تایهتی ثم هونه ره به . به م پیناسینه زیاتر بو

دراما Drama ووشه به کی
 یونانی یه و (1) له ووشه ی - Dran - ه وه
 هاتووه که مانای کار و فره مان -
 Action (2) - ده گه به نیت . ثم ووشه ی
 درامایه هه ر له و زمانه یونانی یه کونه وه
 هات و چووه ناو زمانه نوی یه کانی گهلانی
 ئه و روپاوه و له وانیشه وه گه پشت به گهلانی
 تری وه ک هیندو عه ره ب و تورک . به هه مان
 ریگاو شیوه هاته ناو فرههنگی ئه ده ب و
 هونه ری گه لی کوردیشه وه (3).
 ئه رستوتالیس - Aristotle - له کتیه
 گرنگه که ی دا - Poetics - که
 له مه ودا کانی - ئیستاتیکا - Aesthetics -
 - ده کولته وه و ده دوی . له کانی
 خسته رووی تیوره که پدا تیوری لاسایی
 کردنه وه - Imitation (4) -
 رووناکی به کی زوری خسته توه سه ر ثم
 بابته و درامای به درامات - Sawvtas -
 ناو بردووه که ووتوویه تی :
 (بویه که سانی نووسینه کانیان به -
 درامات - ناو بردووه) (5) که واته ووشه ی
 - درامات - ی له بری ووشه ی دراما
 به کارهیناوه که به مانای ئاوه ل کرداره کان

دراما به شه له لايهن ديدرو - Dederot
 ۱۷۱۳ - ۱۰۷۸۴ ز - وپورمارشي -
 ۱۷۳۲ - ۱۷۹۹ ز - له فهره نساو له
 ناوهراسته كافي سدهي ههژده همدا : (ئو
 بابته شانوي يانهي گرتوتوه كه تايبت
 مهنديون به باسو خواسو به سه رهاو
 چيروكه كافي چيني ناوهراستهوه) (۷). گهلي
 جار ووشه - دراما - واتا ئو شانوي يانه
 ده دات كه گيانكي (جدي) تايبت و
 دووريبت له گشت گالته جاري و
 به سه رهايتكي هيجو پوچ . به لام ئه مه
 به هر جوړي ئي گرنك ئه وه به ئه م ووشه به
 له لاي ئيمه پر به پري ووشه شانوي به .
 كه واته تايبت به و تيكستانه ي له
 سه رته خته شانوي پيشان ده درين . به لام
 له هه مان كاتدا ده ئي ئاگامان له وهش بيت
 كه چوني له سه رته ئي ئه م سه ده به وه به هوي
 ئه و سه كه وه زانيار يانه ي كه وه ته ده ست
 مروف چهنده ده روو ده روازه و مه وداو
 مه ياني نوي هينا به پيشه وه وه كه ته له فيزيون و
 راديو سينما . ئه وه بوو دراما خو ي
 گه يانده بازنه ي كاري ئه وانه و خستينه
 ريزي ته خته كه ي شانوه له ريگاي
 كار كردن و به رده و اميدا . . . دراما ئه و
 سنوره و ئه و چوارچيوه كلاسيكي به ي
 جي هيشت و ده يان دام و ده ستگاي نوي و
 قوتابخانه ي ليوه كه وه ته وه . ئه مانه
 سه لمينه ري ديالكتيكي هونه ره كه نو
 راده ي زيندويي و په ره سه ندي
 ده ست نيشان ده كه ن .
 گه لي جار ده بيستين ده ووترى (ئاي كه
 درامي بوو) يان (رووداويكي دراميانه
 بوو . . . حاله تيكي درامي بوو .
 هه لچونتيكي درامي . . . ژبايتيكي . . .
 مه رگيكي . . . ساتيكي . . . كاريكي
 جه رگ پري درامي بوو . يان پر بوو له

دراما . . .) .
 ئاوا گه لي شت و ووشه ي دراميان به
 سه ردا ده سيئري . ئه وه ي جيگاي
 سه رنجه ئه وه به له كاتيكاو بو حاله تيكي
 به كار ده هيري كه هه ست به قولي و
 سه ختي برين و نازاري بكرى . كافي
 هه ست به بزورگي و مه زني كارنك
 ده كرى . كافي هه ست به واقورماني
 رووداويكي كتوري چاوه رواو نه كراو
 ده كرى . كافي هه ست به خو رگرتن و
 خو به خت كردن و به ره نكار بوونكي له
 ووزه به ده ر ده كرى . كافي سووربووني
 ئه نجام وه ده ست هينان ده گاته سه ر موخ و
 ئيسقان و قالمووني و ره به رنه دان و دلنياني
 ريگاي مه به ست گرتنه به ر ده زي و روو
 ده دات . هه موو ئه و شتانه ي له خولياي
 بز و گوره كه ي مروفه وه سه ره له ده دات
 وه يواو ژبان ده گريته خو . هه موو ئه وانه ي
 چ خا كه ساري و ويرانه مالي و يان گه ردن
 نازادي و ئاهي هيو پياها ته وه ئي .
 ئه و ووشه به ده خاته سه رزارو . وابه برادي و
 ده بيسته وه . هه رچون - دراما - خو ي له
 خو ي دا له به رته دا زاده ي واقعه
 ماته ريالي به كه به و جوت بوونيشي له تهك
 ئه و هه موو ره نگدانه وه ي واقعه
 ماته ريالي به كه دا كاريكي سه يرو دوور
 ئي به .
 له زور شوين دا له بري ووشه ي -
 دراما ووشه ي دراماتيكي - Dramatic
 - ديتنه پيشه وه و به هه مان شيوه ي كه چون
 ووشه ي - دراما - ده يواند به هه مان شيوه
 له فهره نكي ژبانا ده شني و اتا
 نه گريته خو . ئه وه ي جيگاي سه رنجه ئه م
 ووشه ي - دراماتيكي . هه دراما ده كاته
 نيشانه (صفة) بو كارو رووداو . هه رچون
 ووشه ي شير به كار ده هيري بو نيشانه وان

به شوين و كارو هه لس و كه وت و بيژاو . .
 وهك : كورنيكي شاعيرانه بوو . جوانه كي
 شاعيرانه بوو . ژبايتيكي شاعيرانه بوو .
 زمانتيكي شيعري هه بوو . ئير به و جوړو
 شيوه به ئه م ووشه ي دراماتيكيه ش
 ده بيستري و هه لده سوړي . ده ووترى
 ده ست به درانيكي دراماتيكي بوو .
 كه واته به كار هينانه كه ي بو دان و سه پاني
 موركيكه به وشت و كاره . ئه مه ش هه ز
 ده گه رپته وه بو بووني په يوه نديكي ئه و
 رووداو به بارو دوخ و چوني هونه ري
 دراماوه . كافي ووشه ي دراما به يادا ديت
 ئه وه بيرده خاته وه كه چوني دراما زاده ي
 بابته ته راژيدي يه كانه به له بايه ته كافي تري
 ئه م هونه ره . وهك ئه م ووشه به زياتر ئه و
 خوړه ي له نه ستو بگريت چونكه روړبه ي
 ئه و به كار هينانه ي نه و حاله تانه به كه
 شيوه يان له شيوه ي ته راژيديا ده چيت و ئه و
 جوړه تيروانينانه ي تيا به كه نزيك له
 سه رنجه و تيروانيني پاله وانه
 ته راژيديا به كان . بيگومان تيروانيني
 پاله واني كوميدي . به هه مان شيوه ي كه
 چون ته راژيديا و كوميديا دوو جوړ تيروانيني
 جياوازي مروفن بو مه سه له كه ي بوون و
 ژبان و ده ورو به رو هه موو ئه و شتانه ي له سه ر
 خانيانا وهك بيرورا كه ده خولقي . كه واته
 دوو فه لسه فه ي جياوازن . دوو
 ليكدانه وه ن بو يه كه مه سه له كه مه سه له ي
 ژبان . ته راژيديا ي يه كه يان له گوشه نكي
 هه ست و سوزه وه ده رواني و روانگه ي تي و
 هه لس و كه وتي پي ده كات .
 كوميديا ي يه كه شيان له بيرو هوشه وه ته ماشا
 ده كاو هه نكاو هه لده هينته وه . پاله وانه
 ته راژيدي يه كه سي و دوو كردني ئي به وه هر
 ده ئي سه ري خو به ده سه و دان بدات له
 به ردي ره ق چاره نووس وه له اتن و

خولادانی بونی به لهو راسته ری به و به نهنگی و شووره بی ده زانی و نفس به رزی نهو خولقه ی پی به خشبووه نهوه مایه بی و گشت شتی بدوری نی نهوه یان نه بی و نابی . نه مهش عه نه ناتیکه و میرانی به کی کونه و لهو کومه لنگایانه وه هاتووه و گه بشتووه . به لام چ کاتی پالنه وانی کومیدی به وشبووه خوی نادا به ددسته وه و در بازبوونی له خویدا دروست ده کات و له چاره ره شی هه لدی و به خویدا ده روانی که چهنده ی له وزه و بارایه زیاتر به رد وه ام بی . نهو پیکه نینه ی که پی ده که نی نهو بروهیتان و سه رفرازی به ی تیا پیچاوه ته وه و هه لگرتووه .

که واته لیکچوون نه م به کارهیتانه ی ده سه پینی هه ر چهنده ره واش نه بی به هیچ کلووچیکیش نه گونجی له رووی زانسته وه . دکتور موحه د مه دوور ویستویه تی بیچته پنج و بناوانی ووشه ی دراما - وه مانا که ی ده ری نی به وه ی که ده لی : (مانا زمانه وانی به کی ووشه نی دراما له جولاندنه وه وه هاتووه له بهر نه م مانا زمانه وانی به شه ویه تاییه تیش له شیوه ی نیشانه پی دانی مانای نه ده بیکی شاتونی که پی تی ده ووتری - نه ده نی دراما به گشت جوژه کانی به وه چ جدی به کانی و چ گالنه و گه پی به کانی . هه ر له نه جامی نه م زار او به وه هاته سه ر نهو شاتونی به جدی به هاوچه رخانه ی جیگره وه ی شاتونی به ته راژدنی به کانی) (۸) . دکتور مه ندوور له ته ک دکتور ئیراهیم حه ماده دایه که نه کون نه سه ر نمونه هیتانه وه بو دراما و نهو دراما به ی مه به ستیان و نهو ووشه به ی به سه را ده بری . ته ماشا ده که یین هه ردووکیان شاتونی به کانی نه بسنی نه روویخی ۱۸۲۸ - ۱۹۰۶ ز و

برناردشوی ئیرله ندی ۱۸۵۶ - ۱۹۵۰ ز و - نه نتوان چینه فی رووسی ۱۸۶۰ - ۱۹۰۴ ز - یان به نمونه هیتانه ته وه پیناسینه که ی دکتور موحه دی مه ندوور زیاتر بریتی به له لیکدانه وه و پیناسه کردن له روی زمانه وانی به وه . نیمه نالین لهو لایه نه وه بی بایه خه و گرننگ نی به به لام نه وه نده هه به که سه رنج دانی باری گشت شتیک له مه وادی کار کردن و بووندا گرننگی زوره و زیاتره . چونکه بوونی ماته ری نهو شته یان بلین نهو ووشه به له ژبانی کارکردندا بایه خی هه به وه نهو کارو فرمانه ی شووناسنامه و ناوی پی ده به خشی . زمانیش به گشتی زاده ی ژبانه و پیدایسته به کی گوزه رانه و هویه که له هو هه ره گرننگه کان بو ده برین و نریکیروونه وه و به نه جام گه بشتن و ته و او که ری کوکردنه وه و کومه ک کرد به کومه لانی خه لکی . ده بوو گرننگی به ناوه روکو لایه و رووه کانی نه م بابه ته بدایه و خاصیه ته کانی ره چاو بگردایه . جگه له وه ی که هیچ رایه کی ده باره ی کارو که ره سه ته و او که ره کانی ده رنه بریووه له کاتیکیدا ده ووتری - دراما - نه م ووشه به ی له چهنه پیتیک پیکهاتووه ناپجری و له زه مینه سه ره کی به کی داپرنابی . له زه مینه زیندووه که ی له زه مینه ماته ریالی به کی . منیش رام وایه که - دراما - دوو شت ده گه بی : به که میان بریتی به لهو بابه ته نه ده نی به که وه ک - نیکستیک . دووه میان بریتی به لهو هونه ری پیشکش ده کری و ده بیته وه به ته و او که ری کاری به که میان و ده بخاته سه ر باری مه به ست و نه رکه سه رکی به کی ده گه بی . خو نه گه ر هاتو ویستان وانا زمانی به وانی به کی وه رگرین نه وه فرمان

کردن ده گه بی .

پهراویژ :

۱ یونان - نه م ووشه به مان به کارهیتانه به مه به ستی گریک Greece - وانا ولاتی کونی ئیغریق .

۲ Action - به گه لی مانا وه رگراوه . به مانای فرمان یان فرمان به جی هیتان . هیتدی جار به مانا مه به ستی زنجیره کاریک یان کومه له روو داویک هاتووه . به تاییه تی نهو رووداوانه ی به سه رها ته شاتونی به کی لویه پیک دی و له سه ر شاتو ده نوئیتری له لای - نه رستوتالیس فرمانه به ره تی به کی دراما که ده گرتیته وه .

۳ - به کارهیتانه که ی زور کون نی به .
۴ Imitation - نه رستوتالیس نه م ووشه به ی به کارهیتانه بو پیناسه کردنی گشت جوژه کانی هونه ر . به لام پر به پری ووشه ی لاسانی کردنه وه وه به یان گیرانه وه و پیشاندا نه وه .

۵ ارستوتالیس - فن الشعر - ترجمه عبدالرحمن بدوی ص ۱۰ .

۶ - حسین رامز - الدراما بین النظرية والتطبيق - ص ۲۰ .

۷ ابراهیم حماده - معجم المصطلحات الدرامية - ص ۱۴۳ .

۸ - د - محمد مندور المسرح العالمي - ص - ۱۳ .

